

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พุทธศักราช 2522 มีความว่า

"...การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชีวิตเพราะเป็นรากฐานสำหรับช่วยให้บุคคลสามารถก้าวไปถึงความสุขความเจริญทั้งปวงทั้งตนเองทั้งส่วนรวม ผู้ที่เป็นครูจะต้องถือเป็นหน้าที่อันดับแรกที่จะให้การศึกษา คืออบรมสั่งสอนอนุชนให้ได้ผลแท้จริง ทั้งในด้านวิชาการความรู้ทั้งในด้านจิตใจและความประพฤติ ทั้งต้องคิดวางแผนแต่ละคนกำลังทำอยู่นี้คือความเป็นความตายของประเทศ เพราะอนุชนที่มีความรู้ มีความดีเท่านั้นที่จะรักษาชาติบ้านเมืองไว้ได้...."

พระบรมราโชวาทดังกล่าว สะท้อนให้เห็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาเด็กที่เหมาะสมในแต่ละวัย ผู้สอนควรจะต้องทำความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของเด็ก พัฒนาการเด็กแต่ละวัย แล้วจึงจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็กในวัยนั้นๆ อีกทั้งต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กตลอดเวลา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2551, หน้า 1)

การจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติถึงแนวนโยบายในส่วนที่ 4 ว่าด้วยแนวนโยบายด้านศาสนาสังคมการสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านศาสนาสังคมการสาธารณสุขการศึกษาและวัฒนธรรมดังต่อไปนี้ 1) ค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัยส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชายเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชนรวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุผู้ยากไร้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นพึ่งพาตนเองได้ 2) ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สภาวะที่ยั่งยืนของประชาชนรวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุขโดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรมย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย 3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการ

เปลี่ยนแปลงของสังคมโลกรวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทยมีระเบียบวินัย
คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, หน้า 32)

การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพราะต้องการทรัพยากร (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์
เทคโนโลยี) สนับสนุนจำนวนมาก ต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ต้อง
นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง ในแง่นี้ การจัดการศึกษาจึงต้องมีการกำหนด
เพื่อประกันว่ามนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ตรงตามเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งมีการ
ใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพการจัดการศึกษายังมีความจำเป็น เพราะต้องการคนที่
ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้าน ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็น
การรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือการสนับสนุน ตัวอย่าง เช่น ครูที่ดีต้องได้รับ
การศึกษอบรมมาอย่างดี มีความรู้ความชำนาญ และมีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเป็นครู การ
เป็นครูจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงเนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการ
ศึกษาจำต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่
ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้าสมัย ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์
ปัจจุบัน โลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจ
ฐานความรู้ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ในสังคมสมัยใหม่นี้ความรู้ที่ทันสมัยที่
เหมาะสมกับสภาพการณ์จะช่วยแก้ปัญหาได้ และนำสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังสำคัญ
สำหรับการอยู่รอดและการพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคลแต่ละคนและสำหรับสังคมประเทศชาติ
โดยรวม (ปรัชญา เวสารัชช์, 2544, หน้า 6)

จากผลคะแนนการสอบ O-NET คือ ตัวชี้ผลการเรียนของนักเรียน ป.6 ม.3 และ ม.6
ว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใด ในเรื่องอะไร โดยชี้ผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พ.ศ. 2544 และแก้ไขปรับปรุงเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.
2551 การจัดการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 6
มีนักเรียนที่มีสิทธิ์สอบ 791,543 คน ใช้ศูนย์สอบ 267 ศูนย์สอบจัดสอบในวันที่ 8 กุมภาพันธ์
2557 ประกาศผลสอบในวันที่ 19 มีนาคม 2557 โดยผลการทดสอบมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่
33.82-61.69 คะแนน วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ วิชาที่มีคะแนนสูงสุดคือวิชาสุขศึกษา
มีคะแนนเฉลี่ย 61.69 และวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย
33.82 ซึ่งถ้าเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ถึงปีการศึกษา 2556
พบว่า คะแนนเฉลี่ยปี 2554 มีค่าเฉลี่ย 49.35 ปี 2555 มีคะแนนเฉลี่ย 45.14 และปี 2556 มี
คะแนนเฉลี่ย 49.04 เห็นได้ว่าแต่ละปีจะมีคะแนนเฉลี่ยลดลง (สถาบันทดสอบทางการศึกษา
แห่งชาติ, 2557, หน้า 4 - 24)

จากคะแนนสอบทั้งสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ นั้น ทางโรงเรียนมี
ผลคะแนนอยู่ในระดับต่ำกว่าระดับประเทศ เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ

ไม่ครบทุกกลุ่มสาระวิชา บุคลากรที่สอนส่วนใหญ่ก็เน้นประสบการณ์มากกว่า ด้วยโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และแหล่งชุมชนมีอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถดูแลบุตรหลานได้เท่าที่ควร น่าจะเป็นมรสุมสาเหตุทำให้ผลคะแนนต่าง ๆ อยู่ในระดับต่ำเป็นเหตุให้มีประสิทธิภาพในโรงเรียนน้อย (บังอร พวงเงิน, 2557)

ระบบการทำงานทางโรงเรียนถือว่าระบบงานสำคัญที่สุด แต่ก็ต้องสัมพันธ์กับบุคลากรด้วย มีการสร้างแผนงาน มีการประชุมหารือกัน เพื่อสร้างความมีประสิทธิภาพขึ้นในโรงเรียน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นอีกสามารถลดประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ ต่างก็ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพโรงเรียนด้วยทั้งนั้น ดังโรงเรียนของข้าพเจ้า เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ต้องวางแผนงานให้เป็นระบบ มีบุคลากรที่คัดสรร มีระบบงานที่เข้มแข็ง และต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษา (ปรีชา ปานทองคำ, 2557)

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และผลสอบระดับชาติของสถานศึกษาบรรลุตามที่ตั้งไว้นั้น ขึ้นอยู่กับการมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาทั้งสิ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทัศนะของผู้บริหารและครูต่องค์ประกอบของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยมี 4 ด้าน คือ 1) วัฒนธรรมองค์การ 2) ระบบงาน 3) เทคโนโลยี 4) บุคลากร ซึ่งงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนะของผู้บริหารและครูต่องค์ประกอบของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารและครูต่องค์ประกอบของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทเมื่อจำแนกตาม เพศ ตำแหน่งหน้าที่ อายุ วิทยฐานะ รายได้ต่อเดือน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ใช้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับทัศนะของผู้บริหารและครูต่องค์ประกอบของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2.ใช้เป็นข้อมูลสำหรับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นนาหรือหน่วยงานต้นสังกัดตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการอบรมผู้บริหารและครูในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3.เพื่อเป็นแนวทางของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นนาจำนวน 1,812 คน เป็นผู้บริหาร 171 คน เป็นครู 1,641 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นนา, 2557)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นนา เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) จึงใช้สูตรยามาเน (Yamane, 1967, pp.886-887) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 328 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดตามขนาดของผู้บริหาร และ ครูของแต่ละสถานศึกษาได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารจำนวน 98 คน และครูจำนวน 230 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ(independen tvariables)ได้แก่

2.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2.1.2 ตำแหน่งหน้าที่

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครู

2.1.3 อายุ

- 1) น้อยกว่า 35ปี
- 2) 35 – 45 ปี
- 3) มากกว่า 45 ปีขึ้นไป

2.1.4 วิทย์ฐานะ

- 1) ไม่มีวิทย์ฐานะ
- 2) วิทย์ฐานะชำนาญการขึ้นไป

2.1.5 รายได้ต่อเดือน

- 1) ต่ำกว่า 20,000 บาท
- 2) 20,001 – 30000 บาท
- 3) มากกว่า 30,000 บาท

2.1.6 วุฒิการศึกษา

- 1) ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 2) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

2.1.7 ขนาดสถานศึกษา

- 1) ขนาดเล็ก (มีนักเรียนจำนวนไม่เกิน 120 คน)
- 2) ขนาดกลาง (มีนักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน)
- 3) ขนาดใหญ่ (มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ ทักษะของผู้บริหารและครูต่อองค์ประกอบของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2.2.1 วัฒนธรรมองค์กร

2.2.2 ระบบงาน

2.2.3 เทคโนโลยี

2.2.4 บุคลากร

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะ หมายถึง หมายถึง ความเห็นที่เกิดจากความรู้สึก เจตคติความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ประกอบด้วยเหตุผล ของบุคคลกลุ่มบุคคล ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่ โดยการแสดงความคิดเห็นความรู้สึกร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมภายในสถานศึกษาขององค์การ บุคลากร เครื่องอำนวยความสะดวก การปฏิบัติกิจกรรม โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เป็นการบริหารงานด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งทำให้ผู้เรียนนั้นมีทักษะ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมสืบไป โดยการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพใน 4 ด้านได้แก่

ด้านวัฒนธรรมองค์กร หมายถึง ค่านิยมและความเชื่อที่มีร่วมกันอย่างเป็นระบบที่เกิดขึ้นในองค์กร และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมของคนในองค์กรนั้น ช่วยให้สมาชิกในองค์กรเข้าใจว่าการปฏิบัติใดที่ได้รับการพิจารณาว่ายอมรับได้

ด้านระบบงาน หมายถึง กลุ่มขององค์ประกอบต่างๆ ที่ทำงานร่วมกัน อย่างมีระเบียบแบบแผน โดยมีความสัมพันธ์และทำหน้าที่ร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ภายในระบบขององค์กรนั้น

ด้านเทคโนโลยี หมายถึง อุปกรณ์เครื่องมือ หรือวิธีการทำงาน ซึ่งสามารถสนับสนุนงานเพื่อใช้ในการกระบวนการจัดหา จัดเก็บ สร้าง และเผยแพร่สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ข้อความหรือตัวอักษร และตัวเลข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้องแม่นยำ และความรวดเร็วให้ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์

ด้านบุคลากร หมายถึง บุคคลในหน่วยงาน ที่มาปฏิบัติงานตามความต้องการ และปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีการเลือกสรรคัดสรร รับเข้าทำงาน และมอบหมายงาน และกำกับดูแลให้ทำงานได้ตามที่กำหนด การตอบแทนผลการทำงาน การประเมินผล และพัฒนาการควบคุมให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยและการให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน

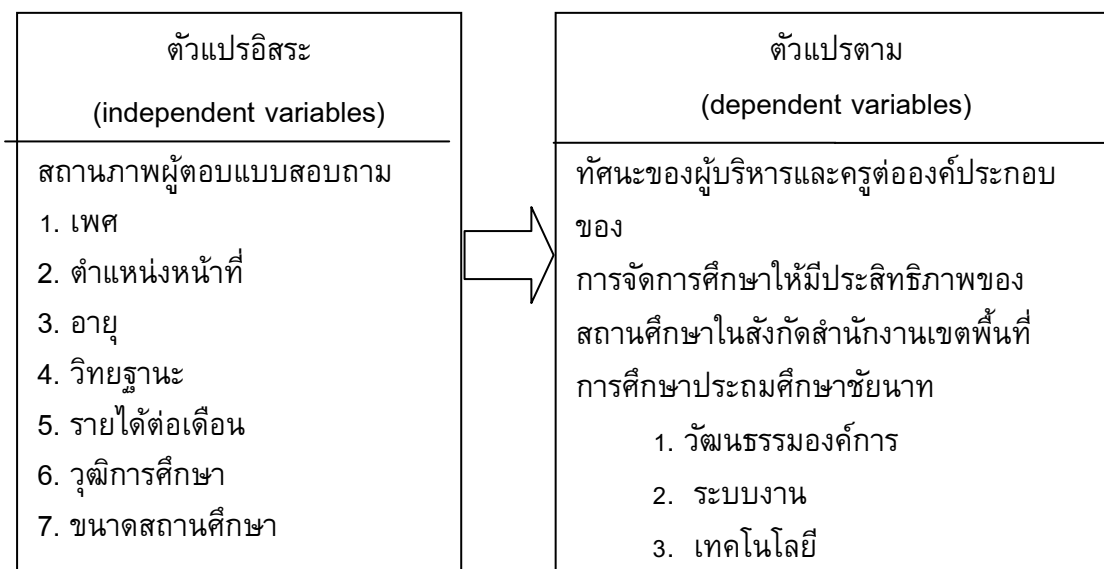
ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้ได้รับการแต่งตั้งมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ครู หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ทางการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาทัศนะของผู้บริหารและครูต่อองค์ประกอบของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทโดยได้ยึดกรอบแนวคิดของ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2554 ,หน้า 324 – 326) ดังแสดงในภาพ 1 ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

ทักษะของผู้บริหารและครูต่องค์ประกอบของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทแตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม เพศ ตำแหน่งหน้าที่ อายุ วิทยฐานะ รายได้ต่อเดือน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา